

Otto Böhtlingk & Rudolph Roth: Sanskrit-Wörterbuch, Part 1, Petersburg 1855
— b) *strahlenlos* ÇKDra. — 2) m. Rāhu, Dīpikā im ÇKDra. Horāc. in Z. f. d. K. d. M. IV, 318. — Vgl. अगो.

अगुण m. *schlechte Eigenschaft, Fehler, Untugend*: तदः सर्वे प्रवक्ष्यामि प्रसवे च गुणगुणान् M. 3, 22. देशानां च गुणगुणान् 9, 331. न त्वं वेत्सि गुणगुणम् R. 6, 66, 23. गुणगुणान् Hrr. Pr. 47.

अगुरु (3. अ + गुरु) 1) adj. a) *nicht schwer, leicht* Traik. 3, 3, 328. H. an. 3, 520. MED. r. 112. — b) *kurz* (Silbe) Çaut. 8. (Ba. 10.). — 2) subst. Name verschiedener Pflanzen: Amyris Agallocha m. n. AK. 2, 6, 2, 28 *). H. 640. n. MED. r. 112. Aquilaria ovata, Agallocha, Suça. Dalbergia Sissoo (शिंशपा) AK. 2, 4, 2, 43. MED. r. 112. अगुरुणि R. 5, 22, 9. धूपेशा-गुरुगन्धिभिः 1, 33, 13. संनद्धाश्चन्द्रानागुरुभूषिताः 2, 16, 31. राजमार्गं ययौ रामो मध्येनानागुरुभूषितम् 2, 17, 2. अगुरुधूप 5, 13, 16. चित्तमुदरानागुरुसंयुक्तम् 6, 96, 8. — Vgl. अगुरु, अगुरुशिंशपा und लघु.

अगुरुशिंशपा f. (अगुरु + शिंशपा) f. Name einer Pflanze, Dalbergia Sissoo, Svāmin zu AK. im ÇKDra. — Vgl. अगुरु und शिंशपा, die dieselbe Bedeutung haben; die verschiedenen Formen beruhen auf Trennung oder Nichttrennung der beiden Wörter AK. 2, 4, 2, 43.

अगुरुगन्ध (अगुरु [3. अ + गुरु part. praet. pass. von गुरु] + गन्ध) 1) adj. *von nicht-verborgenem, sich leicht kundthuendem Geruch*. — 2) n. Asa foetida H. c. 102. Rāḡan. im ÇKDra.

अगृहीत (3. अ + गृहीत) adj. *nicht ergriffen, nicht zu greifen, unbestimmend*: सोमः RV. 8, 68, 1. — Vgl. das folg. Wort.

अगृहीतशोचिस् (अगृहीत + शोचिस्) adj. *von unfassbarem Glanze*. Attribut des Agni RV. 8, 23, 1. des Himmels 5, 34, 12. der Marut's 5, 34, 5.

अगो (3. अ + गो) adj. *keine Kühe besitzend*. — Vgl. अगु und अगोता.

अगोता (von अगो) f. *Mangel an Kühen*: मा नो अगोऽमृतये मावीरतयै रीरधः । मागोतयै सक्तस्युत्र मा निदं उप देशस्या कृधि ॥ RV. 3, 16, 5. नुधामारं तृन्नामारमगोतामनयय्यताम् । अयामार्गं त्रया व्यं सर्वं तदपं मृमहे ॥ AV. 4, 17, 6.

अगोपा (3. अ + गोपा) adj. *ohne Hirten, ungehütet*: पशुर्नैति स्वयुर-गोपाः RV. 2, 4, 7. धेनुं चरन्तीं प्रयुतामगोपाम् 3, 37, 1. इयुर्गोवि न यवसाद-दगोपाः 7, 18, 10.

अगौरुध (3. अ + गौरुध) adj. *die Kuh nicht abwehrend, die Kuh zu-lassend*; vom Stier: अगौरुधाय गृध्रिषे श्रुताय RV. 8, 24, 20.

अगोक्ष (3. अ + गोक्ष part. fut. pass. von गुरु) adj. *nicht zu ver-hüllen, der durch nichts verdunkelt wird*. Attribut des Indra RV. 8, 87, 4. des Pūshan 10, 60, 3; vor allem aber des Savitar, der Sonne, so dass es in Bezug auf ihn förmlich zum Appellativ geworden ist. Das Wort erscheint namentlich da, wo Savitar in Beziehung zu den Rbhu's tritt: तत्सविता वीऽमृतवमामुवदगोक्षं यच्छ्रवणं तेन RV. 4, 110, 3. उदत्स्व-स्मा अकृणोतना तृणं निवत्स्वयः स्वपस्या नरः । अगोक्षस्य पदसंस्तनागृहे तद्वेदमृगो नानु गच्छथ ॥ समीत्य यद्वुर्वना पर्यस्यत् क्वं स्वित्तात्या पित-रं व आसतुः । अशपत् यः कसं व आदे यः प्राब्रवीत्प्रो तस्मा अश्ववीतन ॥ सुषुक्ष्मं अश्वस्तदपृच्छतागोक्षं क इदं नौ अश्वबुधत् । श्वानं वस्तो बौधयि-तारमश्ववीतसंवत्सर इदमद्या व्यव्यत ॥ 1, 161, 11—13. द्वादशं शून्यदगोक्ष-

*) ÇKDra. trennt-nicht, und wohl mit Recht, कालागुरुगुरुः von den in der vorhergehenden Zeile aufgeführten Worten.

स्यातिथ्ये रणानुभवः समस्तः । मुनत्राकृपवन्नयत् सिन्धून्धन्वातिष्ठन्नाधी-निर्भमापः ॥ 4, 33, 7; vgl. ROTH zu Nir. 11, 16.

अगोकास् (अगु Baum oder Berg + ओकास्) 1) adj. *der einen Baum oder Berg zur Wohnung hat*. — 2) m. a) *Vogel*. — b) *Löwe*. — c) *ein fabelhaftes Thier mit 8 Beinen* (शरभ) H. an. 3, 745. MED. s. 48. — Vgl. न-गोकास्.

अग्रामरुत् (अग्रि + मरुत्) m. du. Agni und Marut P. 6, 3, 28, Sch. — Vgl. P. 6, 3, 26.

अग्रायी (von अग्रि) f. 1) Agni's Gattin Nir. 7, 8. P. 4, 1, 37. AK. 2, 7, 21. Traik. 1, 1, 71. Vop. 4, 25. RV. 4, 22, 12. 5, 46, 8 (erscheint hier unter den देवपत्न्यः). — 2) *das zweite Weltalter, das Tretājuga*, Traik. 1, 1, 112. Gāṭadh. im ÇKDra.

अग्राविष्णु (अग्रि + विष्णु) m. du. Agni und Vishnu AV. 7, 29, 1, 2. — Vgl. P. 6, 3, 26.

अग्निं m. Uṇ. 4, 51, 1) Feuer AK. 1, 1, 1, 48. H. 1099. MED. n. 1. अग्निनाग्निः समिध्यते RV. 4, 12, 6. प्र ते अग्नयेऽग्निन्यो वरं निः सुवीरसः शोशुवत् श्रु-मन्तः 7, 1, 4. Ist aus Wasser entstanden M. 9, 324. अग्निवायुरविभ्यस्तु त्रयं ब्रह्म सनातनम् । उदेरु यत्समिध्यमपयज्ञःसमलक्षणम् ॥ 1, 2, 3. अपामगेश संयोगाद्धे द्वयं च त्रिविधं 5, 113. स्पृष्ट्वाग्निम् 5, 103. नाग्निं मुखेनोपधमेत् 4, 53. अग्निमारोह्यते R. 6, 72, 57. अग्निं प्रविवेश Kathās. 20, 216. प्रदत्तिषां परीत्याग्निम् M. 2, 48. अपसव्यमग्नौ कृत्वा 3, 214. गृह्येऽग्नौ 3, 84. लौकिकेऽग्नौ 3, 282. वैवाहिकेऽग्नौ 3, 67. न च कृत्वं वक्तव्यम् 4, 249. जुहुयात्ता-भिर्गन्धिम् (समिद्धिः) 2, 186. 4, 145. ऊताग्निः adj. 7, 145. जुहुयाद्धृतमग्नौ 8, 106. ऊताग्नौ विधिवद्दोमान् 11, 119. अग्नौ प्रास्ताकृतिः 3, 76. प्रास्पेदात्मा-नमग्नौ वा समिद्धे त्रिरवाकिशराः 11, 73. अग्नौ कुर्यात् 3, 210. त्यक्ताग्निः adj. 3, 153. त्यागः स्वाध्यायाग्नौः 11, 59. त(मातापितरावाचार्यश्च) एवोक्तास्त्रयोऽग्नयः ॥ पिता वै गार्हपत्योऽग्निमीताग्निर्दत्तिष्णः स्मृतः । गुरुराद्वनीयस्तु साधि त्रेता गरीयसी ॥ 2, 230. 231. AK. 2, 7, 19. अग्निंश्चात्मनि वैतानान्स-मारोप्य पयविधि M. 6, 25, 38. पञ्चाग्नीनपि जुहुतः (nach KULL. ausser den 3 eben genannten noch अश्वसध्य und सभ्य) 3, 100. पञ्चाग्निः adj. 3, 185. Häufig der Pl. von den geheiligten Feuern: यत्राग्नयोऽपि वा 3, 103. नवे-नानर्चिता ह्यस्य पशुकृत्वेन चाग्नयः 4, 28. प्रत्यूहनाग्निषु क्रियाः 5, 84. प्रा-डुक्ताग्निषु 4, 104. प्राडुक्तेष्वग्निषु 4, 106. अपविध्याग्नीन् 11, 41. भार्यपि पूर्वमारिण्यै द्वाग्नीनत्यकर्मणि 5, 168. चित्तमारोपयामास — ततोऽग्निं विधिवद्वा R. 4, 24, 42. — तृणाग्नि M. 3, 168. कटाग्नि 8, 377. Das Feuer als Gottesurtheil 8, 114—116. Uebertr.: कुलं दकृति राजाग्निः 7, 9. विषाग्नि R. 6, 34, 23. तथा ज्ञानाग्निना पापं सर्वं दकृति वेदवित् M. 11, 246. क्रोधाग्नि R. 6, 36, 43. कोपाग्नि 1, 41, 3. Çāk. Ch. 61, 13. Vid. 145. शोकाग्नि R. 2, 24, 8. Mṛākh. 8, 21. Hrr. I, 146. अनुशयाग्नि Kathās. 20, 216. कामाग्नि Vid. 10. — 2) *Feuerbrunst*: यस्य दृश्येत रोगोऽग्निर्जातिमरणम् M. 8, 108. संभवे चाग्नि-कारिते 4, 118. — 3) *das Brennen* (des Arztes): क्षारादिर्गरीयान् Suça. 1, 33, 10. 29, 10; vgl. अग्निर्कर्मन्. — 4) *der Gott des Feuers*. Ueber seine Stellung in der älteren Theologie vgl. Nir. 7, 8. Nach den Anschauungen des Veda lässt sich seine Thätigkeit nach drei Richtungen unterscheiden: a) er ist der Vermittler des Opfers, Bote der Menschen und Priester derselben: त्वे अग्ने विश्वे अमृतमो अदुहं आसा देवा रुचिरं दत्त्याकृतम् RV. 2, 1, 14. अन्नद्वीतो रीदसी दस्म ईयते कोता निर्षेता मनुषः पुरोहितः 3, 3, 2. — b) als Bewahrer der leuchtenden-Kraft auch nach dem Verschwinden des